

ความเป็นประชาธิปไตยของไทยในช่วงเวลาที่มีโครงสร้างทาง การเมืองแบบประชาธิปไตยครึ่งใบ

Thai Democratization during the semi-political structure of democracy

ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร ¹

Chanchai Chitlaoarporn

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของไทยตลอดระยะเวลากว่า 92 ปีนั้นยังไม่สามารถก้าวผ่านไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยได้เหมือนประเทศต้นแบบอย่างอังกฤษ เนื่องจากการเมืองไทยมีความเป็นประชาธิปไตยแต่เพียงโครงสร้าง แต่ในขณะเดียวกันนั้นกลับมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่เป็นแบบค้ำแคบ ผสมมีส่วนร่วมมากกว่าการมีวัฒนธรรมการเมืองแบบมีส่วนร่วมจริงๆ จึงทำให้เห็นว่าระบบการเมืองไทยยังไม่สามารถก้าวเข้าสู่รัฐประชาธิปไตยที่เข้มแข็งเหมือนกับในหลายประเทศที่พัฒนาแล้ว

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสยาม

คำสำคัญ: ความเป็นประชาธิปไตยของไทย, โครงสร้างทางการเมืองแบบประชาธิปไตยครึ่งใบ

Abstract

Thailand's political changes throughout the past 92 years have still not been able to progress to democracy like the model country like England. So, Thai politics was democratization only being political structure. However, democratic culture was the parochial-participatory political culture, but not the participatory political culture. Therefor Thai politics is not the same as other democratized states.

Keywords: Thai Democratization, the semi-political structure of democracy

บทนำ

ระบบการเมืองแบบสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และฝรั่งเศส ถือเป็นแม่แบบทางการเมืองที่สำคัญของนานาประเทศ รูปแบบของการจัดโครงสร้างทางการเมืองตั้งอยู่บนหลักการร่วมกันก็คือ ประชาชนคือผู้ถือครองอำนาจทางการเมืองในสถาบันทางการเมือง โดยเฉพาะระบบการเมืองแบบสหรัฐอเมริกาและฝรั่งเศสที่เน้นบทบาทของ

ตัวแทนประชาชนเป็นผู้ถือครองอำนาจรัฐทั้งภายใต้บทบาทของประธานาธิบดี ขณะที่สถาบันพระมหากษัตริย์ของอังกฤษคือผู้ถือครองอำนาจในเชิงสัญลักษณ์เท่านั้น เนื่องจากตัวแทนของประชาชนที่มาจากกระบวนการเลือกตั้งหรือนายกรัฐมนตรีก็ถือครองอำนาจการปกครองในทางปฏิบัติ

โครงสร้างทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่อยู่ภายใต้หลักการคัดกรองบุคคลเข้าสู่ระบบการเมืองผ่านระบบการเลือกตั้งจึงเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญของความ เป็นประชาธิปไตย เนื่องจากเชื่อว่าการคัดกรองดังกล่าวนี้เป็นช่องทางของการ อ้างอิงการใช้สิทธิพลเมือง (Citizen) ในทางการเมืองที่ประชาชนสามารถเข้าถึงหรือ โกลัซิตที่สุด ทั้งกระบวนการเลือกตั้ง ซึ่งนับรวมถึงการออกเสียงลงประชามติ (Referendum) จึงเป็นขั้นตอนและกระบวนการทางการเมืองที่กลายเป็นมาตรวัด ความเป็นประชาธิปไตยไปพร้อมๆ กัน โดยตั้งอยู่ชั่วตรงข้ามกับวิถีทางการเมืองที่ใช้ การเข้ายึดอำนาจของกองทัพเป็นฐาน

คำถามสำคัญต่อการเมืองไทยก็คือ เป็นไปได้หรือไม่ที่ การรัฐประหาร (coup d'état) นั้นจะนำไปสู่การสร้างระบบการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยได้ หากคิดภายใต้ กรอบวงจรอุปาทมทางการเมืองของชยอนันต์ สมุทวณิช (2539) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ว่า ครึ่งทศวรรษที่ผ่านมายังสามารถอธิบายความเป็นประชาธิปไตยของไทยได้อีกหรือไม่ โดยความเป็นประชาธิปไตยของไทยในช่วงเวลาที่มีโครงสร้างทางการเมืองแบบ

ประชาธิปไตยครั้งโบราณเป็นอย่างไรในปัจจุบัน ซึ่งจะได้กล่าวเป็นลำดับๆ ต่อไป
บทความนี้

ประชาธิปไตยในความหมายสากล

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (ม.ป.ป.) อธิบายคำว่า “ประชาธิปไตย” ก็คือ ระบบการปกครองที่ล้อมติปวงชนเป็นใหญ่ การถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่ ขณะเดียวกันก็ขยายความถึงบทบาทของ พลเมืองดีภายใต้วิถีทางการเมืองแบบประชาธิปไตยไว้โดยสรุปก็คือการเป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนา มีหลักการทางประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต ซึ่งแตกต่างจากคำว่า “ประชาชน” และ “ราษฎร” ตรงที่ว่าพลเมืองจะแสดงออกถึงความกระตือรือร้นในการรักษาสีติต่าง ๆ ของตน รวมถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) โดยการแสดงออกซึ่งสิทธิ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

คุณลักษณะของนักประชาธิปไตยในความหมายสากลจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทในทางการเมืองอยู่เสมอ เพราะการรักษาสีติต่างๆ ในทางการเมืองผ่านการมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถทำได้หลากหลายระดับและหลากหลายวิธีการ โดยการมีส่วนร่วมทางการเมือง ก็คือ การแสดงบทบาทของประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การกำหนดนโยบาย และการร่วมกิจการทางการเมืองของรัฐ เช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การสร้างอิทธิพลต่อการ

ดำเนินการของรัฐบาลและการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เป็นต้น (จักร พันธ์ชูเพชร. 2548)

กระบวนการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยจึงมิได้ถูกจำกัดไว้แค่เพียงกระบวนการเลือกตั้งเท่านั้น เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่อยู่ในฐานะพลเมืองมีความสำคัญต่อระบบการเมือง โดยเฉพาะการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ถือว่าเป็นสิ่งที่ประชาชนทั่วไปสามารถกระทำ ได้อย่างเต็มที่และกว้างขวาง ดังที่สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ (2550) ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลจากต่ำสุดไปสูงสุดไว้ 14 ระดับ ได้แก่ 1. การแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง 2. การใช้สิทธิเลือกตั้ง 3. การริเริ่มพูดคุยทางการเมือง 4. การชักจูงผู้อื่นให้เลือกตั้งผู้ที่ตนสนับสนุน 5. การติดสติ๊กเกอร์เพื่อแสดงการสนับสนุน 6. การติดต่อกับนักการเมืองและผู้นำทางการเมือง 7. การบริจาคเงินสนับสนุนทางการเมือง 8. การร่วมประชุมหรือชุมนุมทางการเมือง 9. การร่วมรณรงค์ทางการเมือง 10. การเป็นสมาชิกสำคัญของพรรคการเมือง 11. การร่วมประชุมแกนนำพรรค 12. การร่วมระดมทุน 13. การเสนอตัวเป็นผู้แข่งขันทางการเมือง 14. การดำรงตำแหน่งทางการเมือง จากคุณลักษณะของระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง สามารถจัดลำดับขั้นของการเกี่ยวพันทางการเมืองซึ่งพิจารณาจากคุณลักษณะการกระทำทางการเมืองจากพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลจะเริ่มต้นจากระดับต่ำสุด คือ ไม่สนใจทางการเมืองไปสู่การสนใจทางการเมืองระดับสูงสุด

นอกจากนี้ Przeworski (1991: 10–14) ขยายความให้เห็นว่า ประชาธิปไตยนั้นเป็นเพียงระบบการปกครองแบบหนึ่งที่เน้นให้พลเมืองเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยเลือกผู้ปกครองหรือตัวแทนเพื่อทำหน้าที่ออกกฎหมาย ซึ่งพลเมืองอาจใช้อำนาจของตนด้วยตนเองหรือผ่านผู้แทนที่เลือกไปใช้อำนาจแทนก็ได้ อีกทั้งการตัดสินใจผู้ใดมีสถานภาพเป็นพลเมืองหรือไม่ รวมทั้งการแบ่งปันอำนาจในหมู่พลเมืองด้วยตนเองจะอยู่ในรูปแบบอย่างไรนั้นก็ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละประเทศ เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันไป โดยนอกจากกระบวนการเลือกตั้งแล้วนั้น ฐานคติที่สำคัญของรากฐานของประชาธิปไตย ได้แก่ เสรีภาพในการชุมนุมและการพูด การไม่แบ่งแยกและความเสมอภาค สิทธิพลเมือง ความยินยอม สิทธิในการมีชีวิตและสิทธิฝ่ายข้างน้อย อีกทั้ง ประชาธิปไตยยังทำให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงผลประโยชน์ของตนและแบ่งอำนาจจากกลุ่มคนต่างๆ มาปรับเปลี่ยนเป็นชุดกฎเกณฑ์แทน

ระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตยจึงขับเคลื่อนได้ดีในสังคมพหุนิยม (Pluralism) ที่มีความหลากหลายของกลุ่มคน ดังที่พบว่าในกระบวนการนโยบายนั้น ทฤษฎีกลุ่ม (Group theory) สามารถนำมาเป็นฐานการกำหนดนโยบายในระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตยได้ดี เพราะประชาธิปไตยผลักดันให้พลเมืองต้องเข้ามารักษาสีสิทธิทางการเมืองทั้งในเชิงปัจเจกบุคคลและกลุ่มเพื่อรักษาถึงสิทธิที่พึงได้รับจากระบบการเมือง การแก่งแย่งช่วงชิงทรัพยากร หรือผลประโยชน์ อันเป็นสิ่งที่

คุณค่าทางสังคม ภายใต้การรักษาสิทธิที่เกิดขึ้นจึงเป็นเรื่องที่เป็นปกติในบริบทสังคมประชาธิปไตยที่มีระบบทุนนิยม (Capitalism) มาเป็นรากฐานสำคัญทางเศรษฐกิจ

ขณะเดียวกันทั้ง Philpott (1995: 353–368) และ Spruyt (1994: 3–7) ต่างอธิบายอย่างสอดคล้องกันว่า อำนาจอธิปไตย (Sovereignty) ซึ่งเป็นอำนาจใดที่ก่อร่างรัฐชาติ โดยทั่วไปถือเป็นอำนาจสูงสุดในรัฐ โดยอำนาจอธิปไตยถูกมอบหมายให้แก่บุคคล กลุ่มบุคคล หรือสถาบันที่มีอำนาจสมบูรณ์เหนือบุคคลอื่น เพื่อใช้ในการตรากฎหมายหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายที่มีอยู่เดิม ซึ่ง Tuck (2016: 10) ชี้ให้เห็นว่า มีการให้เหตุผลที่หลากหลายผ่านมุมมองที่แตกต่างซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานทางศีลธรรมของอำนาจอธิปไตย การให้เหตุผลเรื่องอำนาจอธิปไตยถูกแบ่งออกเป็นสองมิติ กล่าวคือ องค์อธิปัตย์ได้รับมอบอำนาจอธิปไตยโดยเทวสิทธิราชย์หรือสิทธิธรรมชาติ ซึ่งก็คือระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และอำนาจอธิปไตยนั้นเป็นของปวงชนแต่เดิม ซึ่งโทมัส ฮอบส์ กล่าวว่าปวงชนมอบอำนาจอธิปไตยของตนให้แก่องค์อธิปัตย์ ขณะที่ฌ็อง-ฌัก รูโซ ระบุว่าอำนาจอธิปไตยนั้นเป็นของปวงชนและสงวนรักษาอำนาจนั่นไว้ ซึ่งเห็นได้ว่า การปกครองในระบอบสาธารณรัฐถือว่าเป็นรูปแบบรัฐบาลลักษณะหนึ่งที่ประชาชนสามารถสงวนไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตยเหนือรัฐบาล และตำแหน่งในรัฐบาลไม่ได้มาโดยมรดกตกทอดเหมือนในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ประชาธิปไตยในระบอบสาธารณรัฐจึงตั้งอยู่บนมนต์ศน์ของอำนาจอธิปไตยของปวงชน (Popular Sovereignty) ในประชาธิปไตยโดยตรง ซึ่งประชาชนมีบทบาทในการ

ออกนโยบายสาธารณะ ขณะที่ประชาธิปไตยมีผู้แทนทำให้มีการโอนถ่ายการใช้
อำนาจจิปไตจากประชาชนสู่ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหาร

ดังนั้นจึงย่อมสรุปได้ว่า ประชาธิปไตยในความหมายสากล จึงเป็นระบอบ
การปกครองที่เน้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองในฐานะที่เป็นเจ้าของ
อำนาจจิปไตของรัฐ ซึ่งกระบวนการเลือกตั้งถือว่าเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการเมือง
ในระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น ประชาชนต้องแสดงบทบาททางการเมืองในฐานะ
พลเมืองในการติดตามปรากฏการณ์ทางการเมืองอยู่ตลอดเวลา ตั้งแต่การเตรียมตัว
คิดสรรตัวแทนเข้าไปใช้สิทธิแทนตนเองในระบบการเมือง การใช้สิทธิออกเสียง
เลือกตั้ง การติดตามกระบวนการนโยบายของรัฐบาล และอาจรวมถึงการรักษา
เสถียรภาพทางการเมืองให้ยังดำรงอยู่บนรากฐานของการปกครองของประชาชน
โดยประชาชน เพื่อประชาชน

การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยของไทย

เมื่อพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในช่วงหลังปี พ.ศ. 2544 –
2567 หรือนับตั้งแต่รัฐบาลนายทักษิณ ชินวัตร มาจนถึงรัฐบาล นายเศรษฐา ทวีสิน
ย่อมพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงสำคัญๆ ทางการเมืองมาโดยตลอด

ช่วงหลักการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 นั้น
ซึ่งมีอัตลักษณ์ในการให้อำนาจภาวะผู้นำของนายกรัฐมนตรีที่เข้มแข็ง ได้ส่งผลให้

รัฐบาลนายทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเข้าสู่อำนาจตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 นั้นถูกตั้งคำถามถึง ความโปร่งใสในการใช้อำนาจรัฐบริหารประเทศ จนนำไปสู่การเคลื่อนไหวของกลุ่ม พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พ.ศ. 2548-2551) และเกิดการรัฐประหาร เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 โดย พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน ในนาม คณะปฏิรูป การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมี ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 รวมทั้งการ จัดตั้งรัฐบาล พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ ในช่วงเวลาสั้นๆ เพื่อนำไปสู่การร่างและ ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 แล้วนำไปสู่การเลือกตั้งใน เวลาต่อมา ซึ่งผลการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2550 นั้น พรรคพลังประชาชนชนะการ เลือกตั้ง ส่งผลให้ นายสมคร สุนทรเวช ได้รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รวมทั้ง นาย สมชาย วงศ์สวัสดิ์ ซึ่งได้รับตำแหน่งแทนในช่วงระยะเวลาต่อมา ด้วยเหตุจากการ เคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในเวลานั้น และนำไปสู่การจัดตั้งรัฐบาล นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2552 ซึ่งมิ การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนเสื้อแดงที่ออกมาต่อต้านฝ่ายตรงข้ามกับ พรรคพลังประชาชนที่กลายเป็นพรรคเพื่อไทยในปัจจุบัน

จนกระทั่งภายหลังการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2554 นั้น น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ก็ ได้รับเลือกเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และเป็นผลให้เกิดการรัฐประหารในปี เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 โดย พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งมีการ

ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2557 ได้เข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้คณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ คสช. นี้ครองอำนาจเป็นระยะเวลายาวนานมากกว่า 5 ปี 55 วัน และมีการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ตามมา จนเมื่อมีการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2562 พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ก็ได้กลับมาดำรงตำแหน่งอีกครั้งหนึ่งในฐานะนายกรัฐมนตรีที่มาจากมติรัฐสภาไทย เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2562 ซึ่งอีกสามปีต่อมา เมื่อมีการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2566 ปรากฏผลว่า พรรคก้าวไกลที่มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนอันดับหนึ่ง ไม่สามารถจัดตั้งรัฐบาลได้สำเร็จ เนื่องจากนโยบายพรรคก้าวไกลนั้นขัดกับแนวทางของพรรคการเมืองส่วนใหญ่ในสภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ โดย นายเศรษฐา ทวีสิน ตัวแทนของพรรคเพื่อไทยจึงได้รับการเสนอชื่อเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งดำรงตำแหน่งจนถึงวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2567 ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้พ้นจากตำแหน่ง โดยนางสาวแพทองธาร ชินวัตร ก็ได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2567 ตามมติของสภาผู้แทนราษฎรไทย

ความเป็นประชาธิปไตยของไทยในช่วงเวลาที่มีโครงสร้างทางการเมืองแบบประชาธิปไตยครึ่งใบ

เมื่อพิจารณาบริบทการเมืองไทยตลอดสองทศวรรษเศษย่อมพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้นอยู่ภายใต้การขับเคลื่อนทางการเมืองผ่านกลุ่ม

การเมืองต่างๆ ได้แก่ นักการเมืองที่มีและเป็นกลุ่มทุนหนุนหลัง กลุ่มกองทัพ กลุ่มภาคประชาชนทั้งที่มีนักการเมืองสนับสนุนโดยตรงและโดยอ้อม รวมทั้งภาคประชาชนที่ขับเคลื่อนด้วยความอิสระตามอุดมการณ์ของตน ซึ่งการแสดงบทบาทของกลุ่มต่างๆ ล้วนสะท้อนให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเป็นการสลับขั้วอำนาจหรือการเข้าถึงอำนาจทางการเมืองระหว่าง นักการเมืองกับกองทัพเป็นระยะ ซึ่งถือเป็นวัฏวนทางการเมืองของไทยเช่นเดียวกับเหตุการณ์หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475

หากพิจารณาภายใต้กรอบวงจรอุบาทว์ทางการเมืองของชัยอนันต์ สมุทวณิช (2539) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ว่าครึ่งทศวรรษที่ผ่านมาจึงยังสามารถอธิบายความเป็นประชาธิปไตยของไทยได้อย่างชัดเจน เพราะเป็นการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองที่มีประชาธิปไตยแต่เพียงโครงสร้าง ได้แก่ รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งทั้งในทางตรงและทางอ้อมจากรัฐสภา และรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้งซึ่งมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบและสัดส่วนการได้มาของทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแต่ละช่วงเวลาเสมอ ซึ่งระบบการเมืองตลอดห้วงเวลาที่ผ่านมาก็เป็นเพียงประชาธิปไตยที่ขาดเสถียรภาพในการทำหน้าที่เชิงโครงสร้างทางการเมืองของสถาบันทางการเมือง

พรรคการเมืองที่เกิดขึ้นเพื่อทำหน้าที่เป็นกลไกเชิงสถาบันทางการเมืองในการรวบรวมปัญหา ข้อเสนอ และทางออกในเชิงนโยบาย แล้วผลักดันเข้าสู่

กระบวนการทางการเมืองในระบบรัฐสภานั้น กลับพบว่า การทำหน้าที่ดังกล่าวกลับล้มเหลว กล่าวคือ นโยบายทางการเมืองซึ่งเป็นนโยบายสาธารณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ต้องได้รับประโยชน์นั้น กลับกลายเป็นเครื่องมือหลักที่ใช้ในการหว่านล้อมและหลอกลวงให้ประชาชนยอมใช้สิทธิออกเสียงเลือกผู้สมัครของพรรคการเมืองเท่านั้น ดังพบว่า นโยบายทางการเมืองจำนวนมากของพรรคฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านที่ได้รับเลือกจำนวนมากกลับมิได้แปลงไปสู่การกำหนดเป็นนโยบายของรัฐบาลที่เป็นรูปธรรม หรือนโยบายจำนวนไม่น้อยของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งกลับถูกตั้งข้อสังเกตถึงความโปร่งใสในการดำเนินนโยบาย และหลายกรณีก็นำไปสู่การตัดสินใจของฝ่ายตุลาการที่ส่งผลกระทบต่อผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งในแต่ละชุด

อย่างไรก็ตาม บริบทการขับเคลื่อนทางการเมืองของขบวนการภาคประชาชนทั้งที่มีนักการเมืองสนับสนุนโดยตรงและโดยอ้อม ตลอดจนภาคประชาชนที่ขับเคลื่อนด้วยความอิสระตามอุดมการณ์ของตน ต่างได้แสดงบทบาททางการเมืองในรูปแบบประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) ด้วยตนเองผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองตามอุดมการณ์และกระแสที่เป็นประเด็นทางการเมืองในขณะนั้น ซึ่งภาพสะท้อนหนึ่งที่น่าสนใจก็คือ การขับเคลื่อนทางการเมืองในโลกเสมือนจริงที่เรียกว่า “สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)” นั้นกลายเป็นแนวทางที่ได้รับความนิยมมากขึ้น รวมทั้งเป็นกลไกในการจุดประกายที่ผลักดันให้กลุ่มเยาวชนสนใจ

และเข้ามาใช้ชีวิตบนเส้นทางทางการเมืองมากขึ้นเรื่อยๆ โดยมีข้อสังเกตประการหนึ่งว่า ปัญหาเรื่อง “ข่าวลวงหรือข่าวปลอม (Fake News)” กลายเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมืองและถือเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ (National Security) เนื่องจากข้อมูลข่าวสารที่เป็นเท็จผ่านสื่อสังคมออนไลน์นั้นอยู่ใกล้ชิดพลเมืองของรัฐนั้นยากที่รัฐจะสามารถกลั่นกรองและควบคุมให้เกิดความถูกต้องและน่าเชื่อถือได้ โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์อันเป็นศูนย์รวมจิตใจที่สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของทุกคนในชาติ ซึ่งถือเป็นประเด็นที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของรัฐโดยตรง กระทั่งทำให้กองทัพสามารถนำมาใช้เป็นเหตุในการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองผ่านการรัฐประหารได้เสมอ

สรุปท้ายบทความ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดย่อมพบว่า ความเป็นประชาธิปไตยของไทยในช่วงเวลาที่มีโครงสร้างทางการเมืองแบบประชาธิปไตยครึ่งใบนั้นยังยากที่จะก้าวผ่านไปสู่ระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตยที่เป็นแบบสากล ซึ่งเป็นระบอบการเมืองที่มีเสถียรภาพและไร้การแทรกแซงทางการเมืองของกองทัพ โดยรัฐบาลสามารถบริหารราชการแผ่นดินได้ในระยะยาวตามวาระ โดยมีระบบรัฐสภาพที่สนับสนุนการดำเนินนโยบายของรัฐบาลอย่างสอดคล้องกัน ซึ่งถือเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างความเป็นประชาธิปไตยของไทยกับของประเทศที่เป็นประชาธิปไตยอย่าง

สมบูรณ์ในยุโรป เพราะสถาบันทางการเมืองของไทยยังขาดความเข้มแข็งเพียงพอที่จะธำรงความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจได้มากพอในกระบวนการนโยบายสาธารณะ อีกทั้งการแทรกแซงทางการเมืองที่มีอยู่หลายช่องทาง โดยเฉพาะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ย่อมทำให้กลุ่มการเมืองในบริบทสังคมการเมืองไทยนั้นยากที่จะธำรงไว้ซึ่งความไว้วางใจแก่กันและกันเพื่อขับเคลื่อนให้ประเทศไทยกลายเป็นประเทศตัวอย่างใหม่ในการพัฒนาทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมให้เกิดความมั่นคงที่ยั่งยืนได้โดยง่าย

ดังนั้นจึงสรุปว่า การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของไทยตลอดระยะเวลากว่า 92 ปีนั้นยังไม่สามารถก้าวผ่านไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยได้เหมือนประเทศต้นแบบอย่างอังกฤษ เนื่องจากการเมืองไทยมีความเป็นประชาธิปไตยแต่เพียงโครงสร้าง แต่ในขณะเดียวกันนั้นกลับมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่เป็นแบบค้ำแคบผสมมีส่วนร่วมมากกว่าการมีวัฒนธรรมการเมืองแบบมีส่วนร่วม ดังที่พิจารณาได้จากรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา การทำให้เป็นประชาธิปไตยจึงต้องก่อกำเนิดทั้งในเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรมทางการเมืองควบคู่กันไป จึงจะทำให้ระบบการเมืองไทยมีเสถียรภาพและเกิดความมั่นคงอย่างเช่นประเทศพัฒนาแล้วทั้งหลาย

เอกสารอ้างอิง

- จักร พันธุ์ชูเพชร. (2548) *การมีส่วนร่วมทางการเมือง*. กรุงเทพฯ: บริษัท มายด์ พับ
ลิชชิง ลีสซิง จำกัด
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2539). *ไตรลักษณ์รัฐกับการเมืองไทย*. กรุงเทพมหานคร:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบัติ อ่างรังธัญวงศ์. (2550). *นโยบายสาธารณะ: การวิเคราะห์แนวคิดและ
กระบวนการของคณะบริหาร..* กรุงเทพฯ: วิทยาลัยรัฐศาสตศาตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.